

การบริหารงานวิชาการในศตวรรษที่ 21 ตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา
สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1
**Academic Administration in the 21st Century Based on the Four
Iddhipāda Principles of School Administrators under the Khon
Kaen Primary Educational Service Area Office 1**

ธราภรณ์ จิตรสม¹, สัมฤทธิ์ กางแพ่ง², พระครูวินัยธรรววุฒิ เตชธมโม³

^{1 2 3}มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น ขอนแก่น ประเทศไทย

Tharaporn Jitsom¹, Samrit Kangpeng², Phrakhruwinaithon Worawuth Techathammo³
^{1 2 3}Mahachulalongkomrajavidyalaya University Khon Kaen Campus, Khon Kaen, Thailand
✉: tharapom.jitsom@gmail.com
(Corresponding author)

Received: 17 February 2025; Revised: 10 March 2025; Accepted 16 March 2025

© The Author(s) 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพการบริหารงานวิชาการในศตวรรษที่ 21 ตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 2) เพื่อเสนอแนวทางการบริหารงานวิชาการในศตวรรษที่ 21 ตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี ระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา รองผู้บริหารสถานศึกษาและหัวหน้ากลุ่มงาน จำนวน 252 คน สถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิจัยเชิงคุณภาพ เครื่องมือที่ใช้เก็บข้อมูลเป็นแบบสัมภาษณ์ โดยกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 12 รูป/คน โดยการเลือกแบบเจาะจงเพื่อใช้สำหรับการตรวจสอบความสอดคล้องหรือเที่ยงตรง ผลการวิจัย พบว่า 1. การบริหารงานวิชาการในศตวรรษที่ 21 ตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านที่มีค่าเฉลี่ยการปฏิบัติสูงสุดคือด้านการบริหารงานวิชาการในศตวรรษที่ 21 ตามหลักฉันทะ รองลงมาคือด้านการบริหารงานวิชาการในศตวรรษที่ 21 ตามหลักจิตตะ ด้านการบริหารงานวิชาการในศตวรรษที่ 21 ตามหลักวิมังสา และด้านการบริหารงานวิชาการในศตวรรษที่ 21 ตามหลักวิริยะ ตามลำดับ 2. แนวทางการบริหารงานวิชาการในศตวรรษที่ 21 ตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาควร 1) สร้างความพึงพอใจต่อแนวปฏิบัติ แนวทางในการพัฒนาเครื่องมือการวัดและประเมินผลอย่างชัดเจน 2) มีความเพียรในการนิเทศ ติดตาม ประเมินผลการใช้หลักสูตรของครูอย่างต่อเนื่อง 3) มีความเอาใจใส่ กำหนดให้ครูส่งแผนการจัดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง 4) เข้าใจและพิจารณา

วิเคราะห์หาจุดเด่นจุดด้อยของหลักสูตร เพื่อพัฒนาให้สอดคล้องกับสภาพความเปลี่ยนแปลงของสังคมปัจจุบัน

คำสำคัญ: การบริหารงานวิชาการ, ศตวรรษที่ 21, หลักอิทธิบาท 4

Abstract

This research aimed to: 1) study the state of academic administration in the 21st century based on the Four Iddhipāda (Iddhipāda 4) principles of school administrators under the Khon Kaen Primary Educational Service Area Office 1; 2) propose guidelines for academic administration in the 21st century based on the Four Iddhipāda principles for school administrators under the Khon Kaen Primary Educational Service Area Office 1. This study employs a mixed-methods approach, incorporating both quantitative and qualitative research. The sample group includes 252 participants, comprising school administrators, deputy administrators, and department heads. Statistical methods used include frequency, percentage, mean, and standard deviation. The qualitative research data was collected through interviews with 12 key informants, selected through purposive sampling to ensure validity and reliability. The research results were as follows: 1. The state of academic administration in the 21st century based on the Four Iddhipāda principles among school administrators shows that the highest average practice was observed in: Chanda (zeal or desire); Citta (thoughtful attention); Vimamsā (investigation) and Viriya (perseverance). 2. Guidelines for academic administration in the 21st century based on the Four Iddhipāda principles suggest that school administrators should: (1) enhance satisfaction with practices and establish clear guidelines for developing assessment and evaluation tools; (2) maintain perseverance in supervising, monitoring, and continuously evaluating the implementation of teachers' curricula; (3) exhibit attentiveness by requiring teachers to submit their learning management plans regularly; (4) understand and analyze the strengths and weaknesses of the curriculum to ensure its alignment with the evolving needs of society.

Keywords: Academic Administration, 21st Century, Principles of Iddhipāda

1. บทนำ

ทรัพยากรมนุษย์เป็นปัจจัยขับเคลื่อนสำคัญในการยกระดับการพัฒนาประเทศในทุกมิติไปสู่เป้าหมายการเป็นประเทศที่พัฒนาแล้วที่ขับเคลื่อนโดยภูมิปัญญาและนวัตกรรมในอีก 20 ปีข้างหน้า ดังนั้นจึงจำเป็นต้องมีการวางรากฐานการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของประเทศอย่างเป็นระบบ โดยจำเป็นต้องมุ่งเน้นการพัฒนาและยกระดับคนในทุกมิติและในทุกช่วงวัยให้เป็นทรัพยากรมนุษย์ที่ดี เก่ง และมีคุณภาพพร้อมขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศไปข้างหน้าได้อย่างเต็มศักยภาพ ซึ่ง “คนไทยในอนาคตจะต้องมีความพร้อมทั้งกาย ใจ สติปัญญา มีพัฒนาการที่รอบด้านและมีสุขภาวะที่ดีในทุกช่วงวัย มีจิตสาธารณะรับผิดชอบต่อสังคมและผู้อื่น มีธรรมาภิบาล มีวินัย รักษาศีลธรรม และเป็นพลเมืองดีของชาติ มีหลักคิดที่ถูกต้อง มีทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 (สำนักงานเลขาธิการของคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, ๒๕๖๑) เด็กและเยาวชนในอนาคตสังคมโลกในศตวรรษที่ 21 มีความแตกต่างจากในอดีตมาก มีการเคลื่อนย้ายผู้คน สื่อเทคโนโลยี และทรัพยากรต่าง ๆ จากทั่วทุกมุมโลกอย่างรวดเร็วและสะดวก มีความเชื่อมโยงทางเศรษฐกิจ สังคม การเมือง การปกครองระหว่างภูมิภาค ประเทศ สังคมและชุมชน มีความซับซ้อนและเปลี่ยนแปลงของความรู้ และ

ข้อมูลข่าวสารตลอดเวลาอย่างเป็นพลวัต การศึกษาในศตวรรษที่ 21 ผู้เรียนจะต้องได้รับการพัฒนาทักษะที่สำคัญในการดำเนินชีวิต โดยเฉพาะในส่วนของผู้เรียนต้องสอนให้มี “ความรู้คู่คุณธรรมและมีทักษะในศตวรรษที่ 21” ได้แก่ ทักษะการ คิดวิเคราะห์ การแก้ปัญหา การคิดสร้างสรรค์ การสร้างนวัตกรรมการเรียนรู้ การทำงานเป็นทีม การมีภาวะ ผู้นำ การสื่อสาร การใช้ข้อมูลและสารสนเทศ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ, 2566)

หลักอริยปาท 4 เป็นหลักธรรมสำคัญในศาสนาพุทธ ว่าด้วยเรื่องหนทางสู่ความสำเร็จในชีวิต โดยจะต้องยึดหลักคุณธรรมทั้ง 4 เพื่อให้ชีวิตประสบความสำเร็จได้ หลักอริยปาท 4 เป็นหลักธรรมที่ประกอบด้วยหลักคุณธรรม 4 ประการ ได้แก่ ฉันทะ หมายถึง ความรัก พอใจในสิ่งที่มีอยู่หรือสิ่งที่ทำ วิริยะ หมายถึง ความพากเพียรและความขยันอย่างต่อเนื่อง จิตตะ หมายถึง ความเอาใจใส่ มุ่งมั่น และรับผิดชอบ สิ่งนั้นๆ วิมังสา หมายถึง ความตระหนักไตร่ตรองถึงเหตุและผลด้วยปัญญา

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 มีผลการจัดการศึกษาของสถานศึกษาในสังกัดต่ำกว่ามาตรฐานในหลายๆ ด้าน เช่น ผลการประเมินคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐาน (National Test : NT) มีคะแนนเฉลี่ยร้อยละ รวม 2 ด้าน (คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 55.35) สูงกว่าระดับสังกัด (คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 52.11) และระดับประเทศ (คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 52.80) ซึ่งเมื่อพิจารณาถึงค่าเฉลี่ยร้อยละของคะแนนในแต่ละสมรรถนะจะพบว่ามีค่าเฉลี่ยสูงกว่าเกณฑ์มาตรฐานร้อยละ 50 เพียงเล็กน้อยทั้งสองด้าน ผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติด้านขั้นพื้นฐาน (Ordinary National Educational Test : O-NET) ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในปีการศึกษา 2564 พบว่าผู้เรียนในสังกัด มีค่าเฉลี่ยร้อยละของคะแนน ในภาพรวมเท่ากับ (40.09) เมื่อพิจารณารายวิชา พบว่ามี 1 รายวิชา ที่มีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าร้อยละ 50 คือ วิชาภาษาไทย (50.86) และวิชาที่มีคะแนนเฉลี่ยต่ำกว่าร้อยละ 50 มี 3 วิชา คือ วิชาภาษาอังกฤษ (38.63) วิชาคณิตศาสตร์ (37.20) และวิชาวิทยาศาสตร์ (33.68) ตามลำดับ ซึ่งต่ำกว่าเกณฑ์ค่าเฉลี่ยร้อยละ 50 ส่วนในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ผลการทดสอบ O-NET ในปีการศึกษา 2564 พบว่าผู้เรียนในสังกัด มีค่าเฉลี่ยร้อยละของคะแนน ในภาพรวมเท่ากับ 30.15 เมื่อพิจารณารายวิชา พบว่า มี 4 รายวิชา ที่มีคะแนนเฉลี่ยต่ำกว่าร้อยละ 50 คือ วิชาภาษาไทย (46.04) วิชาวิทยาศาสตร์ (29.00) วิชาภาษาอังกฤษ (25.86) และวิชาคณิตศาสตร์ (21.14) ตามลำดับ ซึ่งต่ำกว่าเกณฑ์ค่าเฉลี่ยร้อยละ 50 เช่นกัน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1, 2565) มีผลการดำเนินงานด้านคุณภาพการจัดการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษา ครูและบุคลากรทางการศึกษา พบว่า ควรส่งเสริม สนับสนุนการจัดทำสื่อนวัตกรรมเพื่อให้ครูได้นำไปใช้พัฒนาผู้เรียน เพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนให้สูงขึ้นทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ และยกระดับผลการทดสอบระดับชาติให้สูงขึ้น ดังนั้นสิ่งสำคัญที่ยกระดับคุณภาพสถานศึกษาคืองานบริหารวิชาการ ที่จะส่งเสริมให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาได้มีการออกแบบ การจัดการเรียนรู้เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลกับผู้เรียนมากที่สุด (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1, 2566)

จากความสำเร็จและปัญหาดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยในฐานะเป็นผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาการบริหารงานวิชาการในศตวรรษที่ 21 ตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 ซึ่งเป็นหลักพุทธธรรมแห่งความสำเร็จ นำไปประยุกต์ใช้ในการศึกษาการบริหารงานวิชาการ เพื่อใช้ผลการวิจัยครั้งนี้เป็นข้อมูลสารสนเทศ และเป็นแนวทางในการพัฒนาการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา ให้เกิดประสิทธิภาพอย่างสมบูรณ์ยิ่งขึ้นไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการบริหารงานวิชาการในศตวรรษที่ 21 ตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1
2. เพื่อเสนอแนวทางการบริหารงานวิชาการในศตวรรษที่ 21 ตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1

3. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) ระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) มีขั้นตอน ของการดำเนินการวิจัยแบ่งออกเป็น 2 ระยะ

ระยะที่ 1 การวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่างคือ ผู้บริหารสถานศึกษา รองผู้บริหารสถานศึกษา และหัวหน้ากลุ่มงานทั้ง 4 กลุ่มงาน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 โดยกำหนดกลุ่มตัวอย่างตามตารางของเครชชีและมอร์แกน (Krejcie and Morgan) (บุญชม ศรีสะอาด, 2554) ที่ระดับความเชื่อมั่น ร้อยละ 95 โดยทำการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวนทั้งสิ้น 252 คน โดยใช้แบบสอบถามในการเก็บข้อมูล และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ร้อยละ $\bar{X}$ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ระยะที่ 2 การวิจัยเชิงคุณภาพ วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพจากการสัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลที่ใช้ในการสัมภาษณ์ คือผู้ทรงคุณวุฒิด้านการบริหารสถานศึกษา ผู้ทรงคุณวุฒิด้านหลักสูตร ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีผลงานเป็นเลิศ เป็นที่ประจักษ์ จำนวน 12 คน เป็นการเลือกแบบเจาะจง

4. สรุปผลการวิจัย

4.1 ผลการวิเคราะห์สภาพการบริหารงานวิชาการในศตวรรษที่ 21 ตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 โดยหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) โดยภาพรวมและรายด้าน ดังนี้

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการบริหารงานวิชาการในศตวรรษที่ 21 ตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 โดยภาพรวมและรายด้าน

(n = 252)

การบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4	ระดับการปฏิบัติ			
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	อันดับที่
1. ด้านการบริหารงานวิชาการในศตวรรษที่ 21 ตามหลัก ฉันทะ	4.65	0.57	มากที่สุด	1
2. ด้านการบริหารงานวิชาการในศตวรรษที่ 21 ตามหลัก วิริยะ	4.60	0.58	มากที่สุด	4
3. ด้านการบริหารงานวิชาการในศตวรรษที่ 21 ตามหลักจิต ตะ	4.64	0.58	มากที่สุด	2
4. ด้านการบริหารงานวิชาการในศตวรรษที่ 21 ตามหลัก วิมังสา	4.63	0.57	มากที่สุด	3
โดยภาพรวม	4.63	0.58	มากที่สุด	

จากตารางที่ 4.2 การบริหารงานวิชาการในศตวรรษที่ 21 ตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.63$) และเมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยการปฏิบัติสูงสุดคือด้านการบริหารงานวิชาการในศตวรรษที่ 21 ตามหลักฉันทะ มีการปฏิบัติระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.65$) รองลงมาคือด้านการบริหารงานวิชาการในศตวรรษที่ 21 ตามหลักจิตตะ มีการปฏิบัติระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.64$) และด้านการบริหารงานวิชาการในศตวรรษที่ 21 ตามหลักวิมังสา มีการปฏิบัติระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.63$) ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือด้านการบริหารงานวิชาการในศตวรรษที่ 21 ตามหลักวิริยะ มีการปฏิบัติระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.60$)

4.2 สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ

แนวทางการบริหารงานวิชาการในศตวรรษที่ 21 ตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 พบว่า

1) ด้านการบริหารงานวิชาการในศตวรรษที่ 21 ตามหลักฉันทะ ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการจัดทำแผนการบริหารวิชาการอย่างเป็นระบบ สนับสนุนรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่สร้างสรรค์ของครู การผลิตและพัฒนาสื่อนวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศและสร้างความพึงพอใจต่อแนวปฏิบัติ แนวทางในการพัฒนาเครื่องมือการวัดและประเมินผลอย่างชัดเจน

2) ด้านการบริหารงานวิชาการในศตวรรษที่ 21 ตามหลักวิริยะ ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการประสานความร่วมมือกับหน่วยงานอื่นในการจัดหาสื่อนวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศติดตามการวัดผล

และประเมินผลการบริหารวิชาการอย่างมีประสิทธิภาพ มีการนิเทศ ติดตาม ประเมินผลการใช้หลักสูตรของครูอย่างต่อเนื่อง

3) ด้านการบริหารงานวิชาการในศตวรรษที่ 21 ตามหลักจิตตะ ผู้บริหารสถานศึกษาควรความเอาใจใส่ กำหนดให้ครูส่งแผนการจัดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง เยี่ยมชั้นเรียนตามแผนการนิเทศอย่างสร้างสรรค์ ให้การช่วยเหลือและร่วมแก้ปัญหาในการจัดการเรียนการสอน และสร้างแรงจูงใจ ชื่นชม ให้กำลังใจครูให้มีความมุ่งมั่นในการจัดการเรียนการสอน

4) ด้านการบริหารงานวิชาการในศตวรรษที่ 21 ตามหลักวิมangsa ผู้บริหารสถานศึกษาควรพิจารณาและวิเคราะห์พิจารณา วิเคราะห์หาจุดเด่นจุดด้อยของหลักสูตร เพื่อพัฒนาให้สอดคล้องกับสภาพความเปลี่ยนแปลงของสังคมปัจจุบัน ไตร่ตรองพัฒนาปรับปรุงระบบการนิเทศติดตามอย่างสม่ำเสมอและมีประสิทธิภาพ เข้าใจจัดระบบให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการพัฒนากระบวนการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง

5. อภิปรายผล

จากผลการวิจัยมีประเด็นที่ควรนำมาอภิปราย ดังนี้

5.1 สภาพการบริหารงานวิชาการในศตวรรษที่ 21 ตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า การบริหารงานวิชาการในศตวรรษที่ 21 ตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 โดยภาพรวม มีค่าเฉลี่ยการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด และเมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยการปฏิบัติสูงสุดคือด้านการบริหารงานวิชาการในศตวรรษที่ 21 ตามหลักฉันทะ มีการปฏิบัติระดับมากที่สุด รองลงมาคือด้านการบริหารงานวิชาการในศตวรรษที่ 21 ตามหลักจิตตะ มีการปฏิบัติระดับมากที่สุด และด้านการบริหารงานวิชาการในศตวรรษที่ 21 ตามหลักวิมangsa มีการปฏิบัติระดับมากที่สุด ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือด้านการบริหารงานวิชาการในศตวรรษที่ 21 ตามหลักวิริยะ มีการปฏิบัติระดับมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อมรรัตน์ ดาคม และคณะ, (2565) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การบริหารงานวิชาการในศตวรรษที่ 21 ตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4” ผลการวิจัยพบว่า 1. การบริหารงานวิชาการในศตวรรษที่ 21 ตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 โดย ภาพรวมและรายด้านมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด ด้านที่มีการปฏิบัติสูงสุด คือ ด้านการนิเทศ ภายในสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ตามหลักอิทธิบาท 4 รองลงมา คือ ด้านการพัฒนาหลักสูตร สถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ตามหลักอิทธิบาท 4 และด้านกระบวนการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ตามหลักอิทธิบาท 4 ตามลำดับ ส่วนด้านที่มีการปฏิบัติต่ำสุด คือ ด้านสื่อวัตกรรมการเรียนการสอน ในศตวรรษที่ 21 ตามหลักอิทธิบาท 4 2. แนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการในศตวรรษที่ 21 ตามหลักอิทธิบาท 4 ผู้บริหารสถานศึกษาควรพัฒนาหลักสูตรให้มีความยืดหยุ่น ส่งเสริมการ จัดการเรียนการสอนที่เน้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมให้มากที่สุด ส่งเสริมให้ครูเข้ารับการอบรม พัฒนา กระบวนการจัดการเรียนรู้ ใช้เครื่องมือและวิธีการวัดที่หลากหลาย เอาใจใส่ ในการพัฒนาและใช้สื่อ

นวัตกรรมการจัดการเรียนการสอนที่เหมาะสมกับสถานการณ์และมีการนิเทศอย่างต่อเนื่องและ แลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับการนิเทศกับเครือข่ายการศึกษาอื่นเพื่อนำมาพัฒนาการจัดการเรียนที่มี ประสิทธิภาพสูงสุด และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปรีดี พนมยงค์, (2567) ได้ศึกษา การบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มคุณภาพการศึกษา กกตู่-นาแหม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาเลย เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า 1. การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ในกลุ่มคุณภาพการศึกษา กกตู่-นาแหม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 พบว่า การบริหารงานวิชาการ ของผู้บริหารสถานศึกษา ในกลุ่มคุณภาพการศึกษา กกตู่-นาแหม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 โดยภาพรวมรวมอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน สามารถเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ ด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการนิเทศการศึกษา และด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ตามลำดับ 2. การบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา ในกลุ่มคุณภาพการศึกษา กกตู่-นาแหม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 โดยภาพรวมรวม อยู่ในระดับมากที่สุด สามารถเรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ ด้านการบริหารตามหลักจิตตะ ด้านการบริหารตามหลักวิมังสา ด้านการบริหารตามหลักฉันทะ และด้านการบริหารตามหลักวิริยะ ตามลำดับ 3. แนวทางการบริหารงานวิชาการ ตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มคุณภาพการศึกษา กกตู่-นาแหม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 พบว่า แนวทางการบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มคุณภาพการศึกษา กกตู่-นาแหม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 ทั้ง 4 ด้าน มีดังนี้ 1) ด้านการบริหารงานตามหลักฉันทะ ผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีความมุ่งมั่นตั้งใจปฏิบัติงานด้านวิชาการ รู้จักวิเคราะห์ จัดทำหลักสูตรไปใช้ในการเรียนรู้และจัดกระบวนการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มุ่งผลสำเร็จเกิดขึ้นจริงกับผู้เรียน 2) ด้านการบริหารงานตามหลักวิริยะ ผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีความมุ่งมั่น ที่จะดำเนินงานวิชาการด้วยความเพียรพยายาม โดยเฉพาะ ด้านการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา และการพัฒนากระบวนการการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นจริงในห้องเรียน อย่างมีประสิทธิภาพ ส่งเสริมให้ครูจัดทำแผนการวัด ประเมินผล การเรียนรู้โดย เน้นการประเมินตามสภาพจริง 3) ด้านการบริหารงานตามหลักจิตตะ ผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีใจจดจ่อต่อการส่งเสริมครูให้ทุ่มเทและมีความรับผิดชอบต่อการปฏิบัติหน้าที่หลักและหน้าที่เสริม ให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล และมุ่งพัฒนาให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้อย่างเต็มศักยภาพตามหลักสูตรสถานศึกษา และส่งเสริมด้านการวางแผนงานวิชาการด้านการพัฒนาหลักสูตร และการจัดกระบวนการเรียนรู้ การจัดระบบติดตามสนับสนุน 4) ด้านการบริหารงานตามหลักวิมังสา ผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีความรอบคอบ ไตร่ตรองการปฏิบัติงาน ในด้านของการพัฒนาหลักสูตร ของสถานศึกษาว่ามีความสอดคล้องกับบริบท และความสามารถของผู้เรียนหรือไม่ และทบทวนไตร่ตรองระบบกระบวนการจัดการเรียนรู้และการใช้สื่อและเทคโนโลยี ให้เกิดประโยชน์ และมีประชุมวางแผนเพื่อทบทวนการปฏิบัติงานด้านการพัฒนาหลักสูตรและการเรียนการสอนของครู และให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อเนื่องและสม่ำเสมอ

5.2 แนวทางการบริหารงานวิชาการในศตวรรษที่ 21 ตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 ผลการวิจัย พบว่า 1) ด้านการบริหารงานวิชาการในศตวรรษที่ 21 ตามหลักฉันท์ ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการจัดทำแผนการบริหารวิชาการอย่างเป็นระบบ สนับสนุนรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่สร้างสรรค์ของครู การผลิตและพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศและสร้างความพึงพอใจต่อแนวปฏิบัติ แนวทางในการพัฒนาเครื่องมือ การวัดและประเมินผลอย่างชัดเจน 2) ด้านการบริหารงานวิชาการในศตวรรษที่ 21 ตามหลักวิริยะ ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการประสานความร่วมมือกับหน่วยงานอื่นในการจัดหาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศติดตามการวัดผลและประเมินผลการบริหารวิชาการอย่างมีประสิทธิภาพ มีการนิเทศ ติดตาม ประเมินผลการใช้หลักสูตรของครูอย่างต่อเนื่อง 3) ด้านการบริหารงานวิชาการในศตวรรษที่ 21 ตามหลักจิตตะ ผู้บริหารสถานศึกษาควรความเอาใจใส่ กำหนดให้ครูส่งแผนการจัดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง เยี่ยมชั้นเรียนตามแผนการนิเทศอย่างสร้างสรรค์ ให้การช่วยเหลือและร่วมแก้ปัญหาในการจัดการเรียนการสอน และสร้างแรงจูงใจ ชื่นชม ให้กำลังใจครูให้มีความมุ่งมั่นในการจัดการเรียนการสอน 4) ด้านการบริหารงานวิชาการในศตวรรษที่ 21 ตามหลักวิมังสา ผู้บริหารสถานศึกษาควรพิจารณาและวิเคราะห์ พิจารณา วิเคราะห์หาจุดเด่นจุดด้อยของหลักสูตร เพื่อพัฒนาให้สอดคล้องกับสภาพความเปลี่ยนแปลงของสังคมปัจจุบัน ไตร่ตรองพัฒนาปรับปรุงระบบการนิเทศติดตามอย่างสม่ำเสมอและมีประสิทธิภาพ เข้าใจ จัดระบบให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการพัฒนากระบวนการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ กุลนิตี เบ้าจรรยา และคณะ, (2566) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหาร สถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ตามหลักอิทธิบาท 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2” ผลการวิจัยพบว่า 1. การพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 โดยภาพรวมและรายด้าน มีการ ปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดไปต่ำสุด คือ ด้านการแก้ปัญหา ด้านการทำงานเป็นทีม ด้านการคิดวิเคราะห์และสร้างสรรค์ ด้านเทคโนโลยีและการใช้ดิจิทัล 2. การพัฒนาภาวะผู้นำของ ผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ตามหลักอิทธิบาท 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 โดยภาพรวมและรายด้าน มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ย สูงสุดไปต่ำสุด คือ ด้านการแก้ปัญหา ตามหลักอิทธิบาท 4 ด้านการทำงานเป็นทีม ตามหลักอิทธิบาท 4 ด้านการคิดวิเคราะห์และสร้างสรรค์ ตามหลักอิทธิบาท 4 ด้านเทคโนโลยีและการใช้ดิจิทัล ตาม หลักอิทธิบาท 4 3. แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ตามหลักอิทธิบาท 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 ผู้บริหารต้องมีการ สนับสนุนการพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ ความสามารถในการใช้สื่อเทคโนโลยี มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี พุดจาไพเราะ มีบุคลิกภาพที่ดี มีวิสัยทัศน์สามารถกำหนดเป้าหมาย และแผนงานในการปฏิบัติงาน ไปสู่เป้าหมายได้อย่างชัดเจน

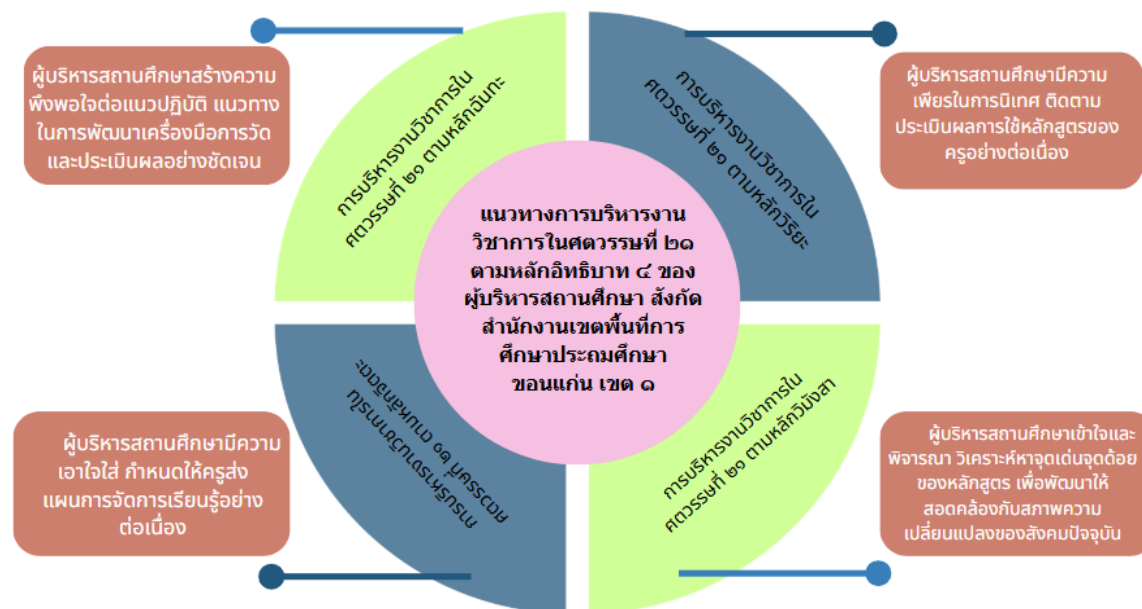
6. ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

- 1) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาควรมีนโยบายส่งเสริมให้สถานศึกษามีการนิเทศ ติดตาม ประเมินผลการใช้หลักสูตรของครูอย่างต่อเนื่อง
- 2) สถานศึกษาควรมีการประสานความร่วมมือกับหน่วยงานอื่นในการจัดหาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีสารสนเทศ
- 3) สถานศึกษาควรส่งเสริมการจัดระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ การวัดและประเมินผล
2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยต่อไป
 - 1) ผู้บริหารควรสร้างความพึงพอใจต่อแนวปฏิบัติ เกี่ยวกับแนวทางในการพัฒนาเครื่องมือการวัดและประเมินผลอย่างชัดเจน
 - 2) ผู้บริหารควรมีความพอใจใฝ่รักในการจัดทำแผนการบริหารวิชาการอย่างเป็นระบบมีเป้าประสงค์ที่ชัดเจน
 - 3) ผู้บริหารควรมีความเพียรในการนิเทศ ติดตาม ประเมินผลการใช้หลักสูตรของครูอย่างต่อเนื่อง
 - 4) ผู้บริหารควรมีความเพียรในการประสานความร่วมมือกับหน่วยงานอื่นในการจัดหาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศ
 - 5) สถานศึกษาควรเอาใจใส่ กำหนดให้ครูส่งแผนการจัดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง
 - 6) ผู้บริหารควรเอาใจใส่ สร้างแรงจูงใจ ชื่นชม ให้กำลังใจครูให้มีความมุ่งมั่นในการจัดการเรียนการสอน
 - 7) ผู้บริหารควรเข้าใจและพิจารณา วิเคราะห์หาจุดเด่นจุดด้อยของหลักสูตร เพื่อพัฒนาให้สอดคล้องกับสภาพความเปลี่ยนแปลงของสังคมปัจจุบัน
 - 8) ผู้บริหารควรมีความไตร่ตรองพัฒนาปรับปรุงระบบการนิเทศติดตามอย่างสม่ำเสมอและมีประสิทธิภาพ
3. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป
 - 1) ควรศึกษาแนวทางการบริหารงานวิชาการในศตวรรษที่ 21 กับการจัดการภาครัฐแนวใหม่ตามหลักอิทธิบาท 4 ในสถานศึกษาของรัฐ
 - 2) ควรศึกษารูปแบบการบริหารงานวิชาการในศตวรรษที่ 21 กับการสร้างวัฒนธรรมองค์กรตามหลักอิทธิบาท 4 ในสถานศึกษาของรัฐ
 - 3) ควรศึกษาวิธีการบริหารงานวิชาการในศตวรรษที่ 21 แนวใหม่ตามหลักอิทธิบาท 4 ในสถานศึกษาของรัฐ
 - 4) ควรมีการศึกษาการใช้หลักอิทธิบาท 4 กับการบริหารโรงเรียนในระดับอื่น เช่น ระดับมัธยมศึกษา ระดับอุดมศึกษา

7. องค์ความรู้ที่ได้รับ

แนวทางการบริหารงานวิชาการในศตวรรษที่ 21 ตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 ได้แนวคิดดังแผนภาพต่อไปนี้

แผนภาพที่ 1 องค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัย

ด้านใน คือ “แนวทางการบริหารงานวิชาการในศตวรรษที่ 21 ตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1”

ด้านนอก คือ สิ่งที่ผู้วิจัยได้ศึกษาตั้งเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ของการวิจัยไว้เป็นข้อ

ค้นพบในการศึกษา เรื่อง “แนวทางการบริหารงานวิชาการในศตวรรษที่ 21 ตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1” ประกอบด้วย 5 ด้าน ได้แก่ คือ 1) ด้านการบริหารงานวิชาการหลักสูตรในศตวรรษที่ 21 2) ด้านการบริหารงานวิชาการจัดการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 3) ด้านการบริหารงานวิชาการจัดสอนวัตกรรมการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 4) ด้านการบริหารงานวิชาการวัดผลและประเมินผลในศตวรรษที่ 21 และ 5) ด้านการบริหารงานวิชาการนิเทศภายในสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ที่บูรณาการหลักอิทธิบาท 4 อันประกอบด้วย ฉันทะ วิริยะ จิตตะ และวิมังสา ผู้บริหารสถานศึกษาควรศึกษา ดังต่อไปนี้ 1) ด้านการบริหารงานวิชาการในศตวรรษที่ 21 ตามหลักฉันทะ ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการจัดทำแผนการบริหารวิชาการอย่างเป็นระบบ สนับสนุนรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่สร้างสรรค์ของครู การผลิตและพัฒนาสื่อวัตกรรมการและเทคโนโลยีสารสนเทศและสร้างความพึงพอใจต่อแนวปฏิบัติ แนวทางในการพัฒนาเครื่องมือการวัดและประเมินผลอย่างชัดเจน 2) ด้านการบริหารงานวิชาการในศตวรรษที่ 21 ตามหลักวิริยะ ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการประสานความร่วมมือกับหน่วยงานอื่นในการจัดหาสื่อวัตกรรมการและเทคโนโลยี

สารสนเทศติดตามการวัดผลและประเมินผลการบริหารวิชาการอย่างมีประสิทธิภาพ มีการนิเทศ ติดตาม ประเมินผลการใช้หลักสูตรของครูอย่างต่อเนื่อง 3) ด้านการบริหารงานวิชาการในศตวรรษที่ 21 ตามหลัก จิตตะ ผู้บริหารสถานศึกษาควรความเอาใจใส่ กำหนดให้ครูส่งแผนการจัดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง เยี่ยมชั้น เรียนตามแผนการนิเทศอย่างสร้างสรรค์ ให้การช่วยเหลือและร่วมแก้ปัญหาในการจัดการเรียนการสอน และสร้างแรงจูงใจ ชื่นชม ให้กำลังใจครูให้มีความมุ่งมั่นในการจัดการเรียนการสอน 4) ด้านการบริหารงาน วิชาการในศตวรรษที่ 21 ตามหลักวิมังสา ผู้บริหารสถานศึกษาควรพิจารณาและวิเคราะห์พิจารณา วิเคราะห์หาจุดเด่นจุดด้อยของหลักสูตร เพื่อพัฒนาให้สอดคล้องกับสภาพความเปลี่ยนแปลงของสังคม ปัจจุบัน ไตร่ตรองพัฒนาปรับปรุงระบบการนิเทศติดตามอย่างสม่ำเสมอและมีประสิทธิภาพ เข้าใจจัดระบบ ให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการพัฒนากระบวนการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง

เอกสารอ้างอิง

- บุญชม ศรีสะอาด. (2544). *การวิจัยเบื้องต้น*. กรุงเทพมหานคร: บริษัท สุวีริยาสาส์น จำกัด.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1. (2566). *แผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ 2566*. เอกสารกลุ่มนโยบายและแผน เล่มที่ 2/2566.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1. (2565). *รายงานผลการดำเนินงานตาม แผนปฏิบัติการ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565*. เอกสารกลุ่มนโยบายและแผน 2565.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ. (2566). *แผนพัฒนาการศึกษาขั้น พื้นฐาน*. โรงพิมพ์คุรุสภา ลาดพร้าว.
- สำนักงานเลขาธิการของคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและ สังคมแห่งชาติ. (2561). *ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2561-2580*. กรุงเทพมหานคร: สำนักงาน คณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- กุลนิติ เป้าจรรยา และคณะ. (2566). *การพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ตาม หลักกฏอริยาบท 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2*. *สถาบันวิจัย พิศาลธรรม*, 10(1), 73-85.
- ปรีดี พรหมลักษ์. (2567). *การบริหารงานวิชาการตามหลักกฏอริยาบท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่ม คุณภาพการศึกษาภาคใต้-นาแกม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1*. *วารสารสังคมศาสตร์บูรณาการ*, 7(8), 77-90.
- อมรรัตน์ ดาคม และคณะ. (2565). *การบริหารงานวิชาการในศตวรรษที่ 21 ตามหลักกฏอริยาบท 4 ของ ผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4*. *Journal of Modern Learning Development*, 2022(172-183).